

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Матеріали
науково-практичної інтернет-конференції
(23 квітня 2021 року)

ОДЕСА
2021

УДК 343.98:343.95
A43

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

A43 **Актуальні** аспекти криміналістичного та психологічного
забезпечення правоохоронної діяльності, м. Одеса, 23 квітня
2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. 269 с.
УДК 343.98:343.95

© ОДУВС, 2021

*Заволокіна В. А.,
курсант ОДУВС*

*Проценко О. О.,
доцент кафедри криміналістики та психології ОДУВС,
кандидат юридичних наук*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ (КОНТАКТ) ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

На думку Я. Чапак, саме спонукання людини, що може виражатися, у вигляді видозмін, наприклад, формування, зміни, трансформації або корекції потребо-мотиваційної сфери, спрямовується до конкретної діяльності об'єкта впливу [1]. Автор підкреслює принципову важливість події впливу для його об'єкта впливу, який саме у цьому впливі може одержати можливість визначити свою автентичність.

Варто зазначити, що історично психологічний вплив особливо негативно сприймався у судовій практиці при розгляді кримінальних правопорушень. Такі заходи лежать поза законом, вважається такими, що суперечать моралі та праву. На теперішній час, з огляду на сучасні норми моралі суспільства, правовою доктриною вже такі дії сприймаються більш адекватно, однак на думку деяких науковців його практичне застосування залишається проблемним. На вирішення цієї проблеми, було розроблено критерії допустимості засобів та прийомів психологічного впливу на учасників кримінального провадження, відповідно, Р. С. Белкіним, було запропоновано наступне:

- законність (уповноважена посадова особа повинна діяти лише у межах норм чинного законодавства);
- вибірковість впливу (застосовувати лише у разі необхідності);
- моральність (повинна ґрутуватися на моральних засадах суспільства, не принижувати честь і гідність особи). Відповідно, самих методів, то до них можна віднести переконання, наслідування, маніпуляція, навіювання, зараження тощо. Такий перелік не є вичерпним [2].

Розрізняють спрямований і неспрямований (опосередкований) впливи. При спрямованому впливі суб'єктом ставиться завдання досягнути певного результату від об'єкта впливу, який може бути

вираженим у переконанні й навіюванні, а в другому випадку – аналогічне завдання не ставиться, та ефект впливу виникає, проявляючись передусім у дії зараження та наслідування. Через це, науковцями міжособистісний психологічний вплив та психологічний вплив визначається як ідентичний, а пояснюють це тим, що ці два явища є взаємодоповнюючими та взаємозалежними. Навіть за присутності інших людей все одно створюється величезний психологічний вплив на суб'єкта, та призводить до інтенсифікації його індивідуальної активності, та відповідно падінню її якості. При такому впливі особистість суб'єкта у міжособистісному психологічному впливі виступає як інструментарій для створення такого впливу на об'єкт [1].

Якщо взяти до уваги, що застосування міжособистісного психологічного впливу може бути застосовано у професійній діяльності, наприклад, працівника поліції, то психологічний вплив можна охарактеризувати як спрямований вплив суб'єкта взаємодії на психіку об'єкта для зміни його поведінки, для досягнення певної мети слідчої(розшукової) дії.

Психологічний вплив буває відкритим або прихованим. До психологічних засобів психологічного впливу можна віднести вербальні та паралінгвістичні. До вербальних відносять слова (їх сутність), правильність або неправильність мовлення та підбір висловів. Паралінгвістичні – супроводження впливу особливостями жестів, вимови, міміки обличчя, пози, або зовнішності [3]. Так, В. Ю. Шепітько зазначає, що психологічний вплив відрізняє від насильства за напрямком позитивного спрямування, свободи вибору певного виду позиції та поведінки.

Таким чином, при застосуванні психологічного впливу не використовується фізичне насильство.

Можна говорити про те, що застосування психологічного впливу здійснюється у вигляді тактичних прийомів. Вплив при використанні вербальних засобів спілкування під час спілкування зароджується на мовній основі в психіці одного учасника відображається та передається у вигляді мовних засобів із застосуванням в мові експресивно – значеннєвих акцентів у вигляді експресивно-емоційних проявів (міміка, пантоміміка) у психіку опонента. Отже, в процесі міжособистого спілкування, якщо одна людина пропонує що-небудь зробити або звертається із проханням чи запитанням, то при такій взаємодії мовний вплив, залежно від специфіки психологічного механізму, може бути трьох видів:

1) інформування; 2) переконання; 3) навіювання [4].

Отже, вибір будь-якого тактичного прийому базується на застосуванні методу психологічного впливу. При розгляді співвідношення між психологічним впливом і тактичним прийомом, виявлено наступні закономірності:

- тактичний прийом є носієм психологічного впливу, практичною реалізацією методів впливу;
- психологічні методи впливу не можуть бути застосовані поза тактичними прийомами, бо психологічний вплив трансформується в тактичні прийоми.

СПИСОК БІБЛОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Чаплук Я. Психологічний вплив у науковій психології. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. 2011. Вип. 16 (2). С. 139.
2. Бондарчук В. В. Проблеми застосування психологічного впливу в кримінальному провадженні URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/law/14dec2015/30.pdf> (дата звернення: 04.04.2021).
3. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації. Посібник. Львів: ПАІС, 2005. С. 65.
4. Шепітько В. Проблеми застосування психологічного впливу на досудовому слідстві (в контексті дотримання прав людини) URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5666/1/Shepitko_195.pdf (дата звернення: 04.04.2021).

Бершавська К. Р.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПІДЛІТКІВ, СХИЛЬНИХ ДО ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ... 91

Борисюк О. М.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ У
МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
УКРАЇНИ..... 94

Гаркуша Г. О.

ГОТОВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО НАДАННЯ ПЕРВИННОЇ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ..... 98

Грабарчук А. Г.

УГОДА ЯК КОМПРОМІС У ВИРІШЕННІ КРИМІНАЛЬНО-
ПРАВОВИХ КОНФЛІКТІВ..... 102

Єфремова С. О.

НЕВЕРБАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.... 105

Заволокіна В. А.

РЕФЛЕКСІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ОСОБИСТОЇ ЗРІЛОСТІ
ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ..... 109

Заволокіна В. А., Проценко О. О.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ (КОНТАКТ) ПРАЦІВНИКА
ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ..... 112

Заморій А. С.

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА
УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД
ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ..... 114

Здерчук А. О.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ПРАВИЛА ПОБУДОВИ ЗАПИТАНЬ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ..... 119

Зеленська В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ДІТЕЙ, ЯКІ
ПОСТРАЖДАЛИ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА..... 124

Каліух О. С.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ СЛІДЧОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ..... 130

Кісілюк М. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ..... 133